

РОЗДІЛ ІV. ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ

*Кернякевич-Танасійчук Ю.В.,
доцентка, д.ю.н.,
завідувачка кафедри судочинства
навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

ІНСТИТУТ ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО МЕТА В ПРОЄКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ЗАУВАГИ

Інститут покарання був, є і залишатиметься одним із ключових інститутів кримінального права, незважаючи на включення його в проєкті нового Кримінального кодексу України в систему кримінально-правових засобів.

Тлумачення покарання як специфічного виду реакції держави на кримінальне правопорушення, як заходу державного примусу, як однієї з форм реалізації кримінальної відповідальності, як одного із засобів запобігання злочинності тощо наведеними дефініціями не вичерпується.

З огляду на те, що «покарання» є специфічним видом реакції держави на правопорушення, яке притаманне лише кримінальному праву, його поєднання з терміном «кримінальне» є нелогічним та юридично некоректним. Тому позитивним є використання в проєкті нового Кримінального кодексу України термінопоняття «покарання», а не «кримінальне покарання», що має місце у нормах чинного Кримінального кодексу України [1].

Багатоаспектна природа інституту покарання зумовлює факт наявності дискусій з приводу визначення мети покарання науково-практичних колах. Одночасно й відсутня єдина, послідовна позиція поважних представників Робочої групи з питань розвитку кримінального права (далі – Робоча група), про що свідчить аналіз контрольних проєктів нового Кримінального кодексу України. Наприклад, у ч. 2. ст. статті 3.1.1 контрольних проєктів Кримінального кодексу України станом на 15.09.2020 р. та 19.10.2020 р. закріплено, що покарання має на меті забезпечення суспільства шляхом утвердження справедливості, запобігання вчиненню злочинів і спонукання особи до правослухняної поведінки [2; 3].

Натомість у контрольному проєкті Кримінального кодексу України станом на 01.02.2021 р. міститься норма, яка передбачає, що покарання має на меті кару, забезпечення суспільства шляхом утвердження справедливості, запобігання вчиненню злочинів і спонукання особи до правослухняної поведінки [4]. Як бачимо, у цій редакції проєкту Робоча група розширила розуміння мети покарання за рахунок включення до її змісту такого давно відомого елементу мети покарання, як кара.

У четвертому за рахунком контрольному проєкті Кримінального кодексу України від 29.03.2021 р. мета покарання визначена через кару, запобігання кри-

мінальним правопорушенням і спонукання особи до правослужняної поведінки [5]. Видається, що така складова частина мети покарання, як кара фактично витіснила іншу складову – забезпечення суспільства шляхом утвердження справедливості. Розмірковуючи про це, Ю. А. Пономаренко зазначає, що, можливо, утвердження справедливості – це *inter alia* заподіяння засудженому страждань, адекватних тяжкості вчиненого ним злочину, тобто кара? [6].

Робота над проектом Кримінального кодексу України продовжується, тому підходи щодо трактування мети покарання можуть надалі змінюватися. До того ж поза увагою Робочої групи сьогодні залишаються такі елементи мети покарання, як виправлення (чи виправлення та ресоціалізація, що закріплено у чинному Кримінально-виконавчому кодексі України). Необхідно забезпечити надалі гармонізацію матеріального кримінального закону і Кримінально-виконавчого кодексу України, що дозволить досягти в кінцевому результаті ефективної реалізації як кримінально-правової, так і кримінально-виконавчої політики Української держави.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page2> (дата звернення: 11.04.2021).
2. Контрольний проект нового Кримінального кодексу України станом на 15.09.2020 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/09/16/1-kontrolnyj-proekt-kk-15-09-2020.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).
3. Контрольний проект нового Кримінального кодексу України станом на 19.10.2020 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/10/21/kontrolnyj-proekt-kk-19-10-2020.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).
4. Контрольний проект нового Кримінального кодексу України станом на 02.01.2021 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/04/kontrolnyj-proekt-kk-02-01-2021.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).
5. Контрольний проект нового Кримінального кодексу України станом на 29.03.2021 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/03/30/kontrolnyj-proekt-kk-29-03-2021-1.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).
6. Презентація Пономаренка Ю. А. «Поняття і види покарання». URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/11/09/ponomarenko-prezentatsiya-ponyattya-i-vydy-pokarannya.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).